

CZETCZ JÁNOS TÉR BUENOS AIRESBEN

Buenos Airesben, Argentína fővárosában áll egy tér, amely nemrég új nevet kapott. Argentínában sohasem jártunk, a teret nem láttuk, de félig hunyt szemünk mögött megjelenik egy, talán spanyol stílusjegyeket viselő, talán hipermodern házakkal szegélyezett, pálmákkal övezett tér s ebbe az egzotikus környezetbe szinte valószínűtlenül csendül bele „General Janos Czetcz” neve. Az 1848-as honvédtábornoknak, a magyar történelem egyik kiemelkedő alakjának, Kossuth kiváló hadvezérének a neve.

Nálunk budapesten 1965-ben utcát neveztek el róla. De vajon hogyan került ez a név Argentínába, hogyan emelkedett az idő messzeségéből, a magyar történelem lapjairól a föld sok ezer kilométeres

el — ő, valamint dr. Székely József s még néhányan —, hogy ezzel a kutatómunkával foglalkoznak, s így ástak elő rendkívül érdekes adatokat Czetcz életéről is. S hogy a szó szoros értelmében előásták, bizonyoságul íme néhány sor a levélből: „Cetcz rokonságából csak egy késői unoka tudott arról, hogy a „nagyapapa” magyar volt, de megengedték, hogy a poros padláson vagy dohos pincében heverő régi ládákat kinyissuk: bújjuk, olvassuk a régi leveleket, térképeket.” Az ódon ereklyékből kiválogatott becses anyagot elküldték az akkor már működő New York-i és a párizsi magyar követségeknek, az argentinai Katonai Akadémiának és a felszabadulás utáni Magyarország első, Argentínába delegált kereskedelmi kiküldöttjének. „Később az

CARTAS A “LA PRENSA”

El primer director del Colegio Militar

Señor director:

Por resolución de las autoridades municipales el 6 de septiembre se realizó la ceremonia oficial de la imposición del nombre de General János Czetcz a la plaza delimitada por las avenidas del Tejar y Forest y la calle Republicuetas, lugar donde se descubrió una placa.

En mi carácter de educador y ciudadano húngaro, con 45 años de residencia en la Argentina, considero de interés hacerle llegar algunas consideraciones y datos sobre la personalidad del militar recordado, a quien, después de 64 años de su fallecimiento, nuestra ciudad le rinde merecido y digno homenaje.

János Czetcz fue un emigrado político húngaro que después de la derrota en la lucha heroica de 1848-49 por la libertad de Hungría, se radicó en la Argentina. Oficial de carrera del ejército imperial austriaco, al estallar la revolución por la libertad acudió al llamado de su patria, abandonó clandestinamente Viena y se presentó ante el gobierno de Kossuth Lajos

tor José Székely, entre otros muchas anotaciones sobre la guerra del Paraguay, en la que Czetcz participó como oficial argentino (ingeniero-cartógrafo). Estos documentos se hallan en poder de la familia del doctor Székely, ya fallecido, y de la nieta del coronel Czetcz, señora de Carranz, y de la familia Lederer. Algunas de sus piezas históricas están depositadas en el Museo Militar Húngaro, en Budapest.

ESTEBAN SOÓS
Profesor jubilado

Av. de Mayo 749, capital federal

Soós István cikke a La Prensa-ban

argentin magyar követségnek is jutott anyag — írja Soós István —, így tudom a Budapesti Hadtúszmúzeumba került.”

A 48-as honvédtábornok neve, munkássága tehát az idő s a tér távlatában is eleven maradt, s ilyenformán legalább néhány argentinai magyar lélekben emlékművet állított neki. Ez a lelki „emlékmű” azonban egy múltba nyúló különös argentin — magyar kapcsolatnak csupán az első fejezete. A centenárius év munkájával maga Soós István is befejezteknek vélte a Czetcz-ügyet.

Am tavaly júniusban a Buenos Aires-i napilapokban megemlékező cikkek jelentek meg az argentin katonai akadémia alapításának 100. évfordulójáról. Volt olyan újság, amely megemléjtette ugyan az alapító Czetcz János nevét, de azt egyetlen lap sem írta meg, hogy ez a kiváló férfi — magyar volt.

Soós István tehát visszatért az egyszer már befejezteknek „lelki emlékműhöz”, hogy abból most már nyilvános és valódi szülessen. Széles körű levélkampányt indított lapokhoz, s közeleti személyiségekhez. A legjelentősebb latin-amerikai újság, a La Prensa közreadta egy cikket, amelyben a szerző már megírja, hogy Czetcz János Észak-Argentína feltérképezője, több argentin város alapításának kataszter-tervezője — magyar volt. „... Mégpedig — fűzi hozzá Soós István — nem akármilyen ferenccsókás horthymiklósos magyar, hanem kossuthlajos szabadságharcos és a mai Magyarországot építők 48-as elődje.”

Mindezek után létrejött a valóságos emlékmű, a Buenos Aires-i Czetcz János tér. És ebben feltétlenül jelentős szerepe volt még egy tényezőnek: az argentin közigazgatási szervezetnek. Es mi büszkék is, meg halásak is vagyunk. Büszkék, hogy ilyen embert ajándékozott Magyarország Argentínának, s halásak, hogy emlékét méltón megbecsülték.

Soós István beszámolójából megtudjuk még, hogy a tér elnevezése s az emléklapok felavatása katonai pompával ment végbe. Az ünnepségen hazánk argentinai nagykövete is részt vett.

Nem jártunk a földgolyónak azon a részén, talán nem is fogunk soha. De egy percre behunyjuk a szemünket s megpróbálunk elképzelni az Avenidas del Tejar Forest és a Republicuetas utcák között egy egzotikus fákkal s virágokkal díszített teret és egy névtáblát, amelyen ez áll: „General Janos Czetcz”.

S. M.

messzeségébe, egy idegen ország lüktető fővárosának jelenébe?

Erről tudósít szinte egy kalandregény izgalmaival ható levélben Soós István író-lapszerkesztő, Buenos Aires-i honfitársunk. „Nem közönséges, mindennapi dolog — írja ő maga is —, hogy egy idegen ország fővárosában utcát vagy teret neveznek el egy magyarról.”

Nos, mint kiderült, ez sem közönséges és hétköznapi esemény volt, s nem is hétköznapi egyszerűséggel jött létre. Sok tényezőnek kellett találkoznia, mire teret neveztek el Kossuth tábornokról Buenos Airesben. A fő „tényező” természetesen maga Czetcz János volt, az ő nagyszerű egyénisége, amely az idegen világban is alkotó módon, az ottani nép javára tudott érvényesülni s így beiktatódni történelembe. Czetcz János honvédtábornok ugyanis a szabadságharc után emigrált, tíz évvel később, 1859-ben részt vett egy olaszországi magyar légió szervezésében, majd Argentínába vándorolt. Ottani katonai pályafutásáról a levél írója a magyar lexikonokkal egybehangzóan tájékoztat: Czetcz belépett az argentin hadseregbe a közlársági elnök megbízásából megszervezte a déli határok védelmét, ezredesi rangban részt vett a paraguayi háborúban, tagja lett a vezérkarnak, majd érdemei elismerésül a katonai akadémia megszervezésével bízták meg. Ő lett az új akadémia első vezetője is. Egyébként a Buenos Aires-i katonai földrajzi intézetet szintén Czetcz János alapította.

Ez volt tehát az első és fő tényező — a magyar hadvezérnek az argentin történelembe is jelentékenyen belekövetkező személye —, amely eldöntötte, hogy ma a Buenos Aires-i téren a Janos Czetcz névtábla szerepel.

A másik fontos tényező azoknak a kortárs-honfitársaknak — mindenekelött az egész eseményről tájékoztató Soós Istvánnak — értékes tevékenysége, amely az Argentínába szakadt magyarok történetének felkutatására irányult. Az 1948-as centenáriumi év alkalmából határozták